

ZDRAVOTNÉ POSTIHNUTIE A DOSPELÍ

Ľudí, ktorí žijú so zdravotným znevýhodnením je mnoho. Aby sme im uľahčili život v spoločnosti, mali by sme citlivo o tejto téme hovoriť čo najskôr aj s deťmi a ľuďmi okolo.

Či už je to osoba, ktorá používa invalidný vozík, a stretnete ju v obchode s potravinami, dieťa v triede, ktoré má autizmus, alebo súrodeneц s ADHD, vo svojom živote určite stretneme človeka, ktorý má nejaké zdravotné postihnutie. Otvorene a úprimne hovoriť o zdravotnom znevýhodnení je kritickým prvým kro-

kom v živote v inkluzívnejšej komunite, ktorá prijíma rozmanitosť. Rozhovory o postihnutí môžu pomôcť lepšie pochopiť, prečo niektorí ľudia vyzerajú, hovoria, konajú alebo sa pohybujú trochu inak.

AKO SA ROZPRÁVAŤ O ĽUĎOCH SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM?

Deti sú prirodzene zvedavé. Keď uvidia niekoho s postihnutím, ich prvým inštinktom je opýtať sa na odlišnosť, ktorú si všimli. Ak vidíte, že hľadajú na niekoho s postihnutím, chopte sa vedenia a zač-

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

nite konverzáciu, ale vyhnite sa podrobnému vysvetľovaniu alebo prehnaným emóciám pri vysvetľovaní. Krátky a vecný popis odpovie na ich otázky a zároveň im ukáže, že daný človek sa nemá za čo hanbiť. Napríklad, ak vidíte dieťa so svalovou dystrofiou na invalidnom vozíku, môžete svojim deťom povedať: „Vidím, ako sa pozeráš na toho malého chlapčeka na invalidnom vozíku a možno rozmýšľaš, prečo ho potrebuje. Svaly niektorých ľudí fungujú trochu inak a jeho invalidný vozík mu pomáha pohybovať sa, rovnako ako nám pomáhajú naše nohy.“ Snažte sa, aby ste svoje vysvetlenia mali pozitívne ladené. Vysvetlite, že načúvacie prístroje pomáhajú ostatným počuť a invalidné vozíky pomáhajú iným pohybovať sa, namiesto použitia negatívnej štylizácie, ako ona nepočuje, on nemôže chodiť...

VYHNITE SA DOMNIENKAM A INTERPRETÁCIÁM

Či už poznáte osobu, na ktorú sa vaše okolie pýta, alebo nie,

nepridávajte svoj výklad toho, ako sa daná osoba môže cítiť v dôsledku svojho postihnutia, alebo čo ho spôsobilo. Neviete, čo tá osoba cíti alebo prežíva, ak ju nepoznáte a nie ste s ňou v bežnom kontakte. Existuje veľa domnienok a mylných predstáv o postihnutí, ktoré sa skrývajú pod povrchom našich interakcií, ako napríklad „ľudia so zdravotným postihnutím sú výnimoční a malo by sa s nimi zaobchádzať inak“ alebo „život ľudí s postihnutím je ťažký a náročný“ či „takíto ľudia musia byť nešťastní“.

NESPRÁVNE PREDPOKLADY PRA- MENIA ZO STRACHU, NEPO- CHOPENIA ALEBO PREDSDUKOV.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

ZDORAZNITE PODOBNOSTI

Je dôležité, aby sa vaše okolie naučilo, že niekto s postihnutím je v mnohých smeroch stále rovnaký ako my, stále má emócie, rád sa zabáva, miluje svoju rodinu a má svoje záľuby. Dbajte na to, aby ste osobu oddelili od jej postihnutia tým, že sa so svojimi blízkymi porozprávate o tom, ako sú si ony a osoba s postihnutím podobní. Napríklad, možno vaše dieťa a jeho spolužiak s autizmom radi pozerajú futbal a chodia plávať. Možno sú v rovnakom veku alebo možno obaja majú psíka. Slová o podobnostiach im ukážu, že postihnutie nedefinuje človeka, podobne ako fyzické vlastnosti vašich detí ich nedefinujú.

UČTE SA SPOLU O POSTIHNUTÍ

Ako mladí ľudia dospievajú, sú schopní klásť zložitejšie otázky a dúfajú, že dostanú komplexnejšie odpovede. Berte ich otázky ako príležitosť, ako sa spoločne doz-

vedieť o rôznych postihnutiach. Čo viete o Downovom syndróme? Porucha autistického spektra? Mozgová obrna? Hľadajte webové stránky vhodné pre deti, ktoré ponúkajú informácie o autizme, Downovom syndróme, poruchách učenia alebo iných postihnutiach, na ktoré sa môže vaše dieťa pýtať. Potom si spolu prejdite informácie. Prečítajte si aj knihy o postihnutí vhodné pre daný vek a hľadajte televízne programy, ktoré sa venujú špecifickým problémom.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

ŠIKANOVANIE JE NESPRÁVNE

Ľudia so zdravotným postihnutím sú ľahkým terčom a sú náchylnejší na šikanovanie zo strany iných a dokonca aj dospelých. Porozprávajte sa so svojimi blízkymi o tom, prečo je úmyselné ubližovanie citom iného človeka nesprávne, a naučte ich, aby sa ospravedlnili, keď to urobili. Je dôležité, aby vedeli, že každý, dokonca aj niekto, kto vyzerá inak, má rovnaké pocity ako ony a zaslúži si, aby sa s ním zaobchádzalo pekne a s rešpektom.

PODPORUJTE LÁSKAVOSŤ A CITLIVOSŤ

Bohužiaľ, je veľká šanca, že vaše vaši blízki započujú nejaké neláskavé slová používané na opis niekoho s postihnutím a existuje aj pravdepodobnosť, že ich zopakujú. Vysvetlite im, že takéto slová sú zraňujúce a nie je v poriadku ich používať. Ak pokračujú v používaní týchto slov aj po tom, vyvodte negatívny dôsledok. Ujasnite si, že zhadzovanie ľudí a neúčtivé rozprávanie o druhých nebude tolerované.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

AKO ZÍSKAŤ PREUKAZ ŤŽP?

Úrad vyhotoví preukaz, ak z právoplatného rozhodnutia o peňažnom príspevku na kompenzáciu alebo z právoplatného rozhodnutia o preukaze fyzickej osoby s ŤŽP vyplýva, že ide o fyzickú osobu s ŤŽP.

Preukaz osoby s ŤŽP so sprievodcom sa vyhotoví osobe s ŤŽP, ak je odkázaná na sprievodcu = pomoc inej osoby alebo na pomoc psa so špeciálnym výcvikom pri zabezpečovaní pohybu, orientácie a komunikácie so spoločenským prostredím. Žiadosť o vyhotovenie

preukazu fyzickej osoby s ŤŽP a preukazu fyzickej osoby s ŤŽP so sprievodcom je potrebné podať na príslušný úrad práce sociálnych vecí a rodiny. O preukaz môže oprávnená osoba požiadať aj žiadosťou podanou elektronickými prostriedkami a podpísanou zaručeným elektronickým podpisom oprávnenej osoby.

MOŽNOSTI PODPORY

Senzo-motorické postihnutia výrazne ovplyvňujú každodenný život postihnutých jednotlivcov. Venujú sa zvláštnym výzvam, ktoré sa týkajú mobility, vzde-

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

lávania, komunikácie a samostatnosti. Ľudia so senzo-motorickými postihnutiami sa často učia spoliehať sa na iné zmysly, ako sú dotyk, hmat a zvuk, aby kompenzovali stratu sluchu alebo zraku. Táto adaptácia vyžaduje odhodlanie a podporu zo strany odborníkov a rodiny. Dôležitým cieľom pri práci alebo v živote s ľuďmi s postihnutiami je zabezpečiť inkluzívne prostredie a rovnaké príležitosti pre ich plné zapojenie do spoločnosti. To môže zahŕňať použitie technológií, špeciálneho vzdelávania a podpory vo forme služieb terapeuta alebo iných odborníkov na rehabilitáciu. Dôležité je aj zvyšovanie povedomia a rešpektovanie individuálnych potrieb a schopností týchto jednotlivcov. Je to dôležité prispôbiť podporu a technologické riešenia ich individuálnym potrebám. Je to náročná výzva, ale s podporou rodiny, komunity a príslušných odborníkov môžu ľudia so slepotou a hluchotou dosiahnuť aspoň určitú mieru samostatnosti a určite aj úspechu vo svojom živote.

AKO ZÍSKAŤ PARKOVACÍ PREUKAZ ŽP

Úrad vyhotoví preukaz osobe s ŽP, ak z právoplatného rozhodnutia o parkovacom preukaze vyplýva, že má zdravotné postihnutie alebo je odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom podľa komplexného posudku, ktorý bol podkladom na právoplatné rozhodnutie o peňažnom príspevku na kompenzáciu. Osobe s ŽP, ktorá podľa komplexného posudku spĺňa podmienku odkázanosti na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, úrad vydá parkovací preukaz hneď na základe jej záujmu o parkovací preukaz. Ak osobe s ŽP nebol v konaní o peňažnom príspevku na kompenzáciu vydaný komplexný posudok, avšak má záujem o parkovací preukaz, **je potrebné písomne požiadať** príslušný úrad práce sociálnych vecí a rodiny. O parkovací preukaz môže oprávnená osoba požiadať aj zaručeným elektronickým podpisom oprávnenej osoby.

Nš svet je rozmanitý - diverzita je mu vlastná – každý sme iný – ako vyzeráme, aké máme vzdelanie, aké máme povahové črty, aký máme intelekt, líšime sa zmyslom pre humor, vekom, pohlavím, etnickou príslušnosťou, fyzickými schopnosťami, zdravotnou kondíciou, politickou orientáciou či systémom náboženských a etických hodnôt. Žiaden z týchto atribútov nemôže byť dôvodom pre marginalizáciu a exkomunikáciu. To je základný princíp inklúzie.

OSOBA/ZAMESTNANEC SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

Právny základ ochrany osôb so zdravotným postihnutím v pracovnoprávných vzťahoch nachádzame priamo z Ústave SR, ktorá konkrétne v čl. 38 ustanovuje tzv. pozitívnu diskrimináciu vybraných skupín, teda aj osôb so zdravotným postihnutím: „Ženy, mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na zvýšenú ochranu zdravia pri práci a osobitné pracovné podmienky.

Mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na osobitnú ochranu v pracovných vzťahoch a na pomoc pri príprave na povolanie“. Ústavný súd Slovenskej republiky sa v náleze sp. zn. č. PL. ÚS 8/04 vyjadril, že „podstatou právnej úpravy je tá skutočnosť, že v právnom štáte sa musí rešpektovať rovnosť príležitostí v praxi, zásada rovnakého zaobchádzania, ako aj spôsob, ktorým sa tieto princípy zabezpečia v reálnom živote, vrátane osobitných vyrovnávacích opatrení, ktoré zabránia znevýhodneniam vnímaným ako diskriminácia. Cieľom takýchto opatrení môže byť len odstránenie dôsledkov predchádzajúcej diskriminácie a nerovnakých príležitostí pri dosahovaní rovnakého výsledku.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Zdravotné postihnutie zahŕňa množstvo funkčných obmedzení, ktoré sa vyskytujú v spoločnosti v každej krajine na svete. Môže byť telesné, psychické a kombinované. Dohovor OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím definuje osoby so zdravotným postihnutím ako osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť ich plnému a účinnému zapojeniu do spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými.

ZÁKAZ DISKRIMINÁCIE Z DÔVODU ZDRAVOTNÉHO POSTIHNUTIA

Zásada rovnakého zaobchádzania, resp. zákaz diskriminácie ako všeobecný princíp sa uplatňuje aj v pracovnoprávných vzťahoch. Mala by byť premietnutá do všetkých opatrení, rozhodnutí a pokynov zamestnávateľa.

Zaväzuje zamestnávateľa k tomu, aby vo svojich vnútorných predpisoch ustanovil spoločné rovnaké pracovné podmienky pre všetkých zamestnancov alebo ustanovil tieto podmienky podľa určitých vecných kritérií. Zásada rovnakého zaobchádzania sa uplatňuje nielen v individuálnych pracovnoprávných vzťahoch, ale aj v kolektívnych pracovnoprávných vzťahoch.

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Dopytovo-orientovaný projekt
VZDELÁVANÍM PROTI DISKRIMINÁCII U ŽIAKOV A ŠTUDENTOV

**sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.**

Kód projektu: 312041Z203, Operačný program Ľudské zdroje, výzva OP ĽZ DOP 2018/4.1.2/01,

Projekt sa realizuje od 1.1. 2021 do 30.6. 2023,

Realizácia: EQUILIBRIUM EUROPE o. z., Železničná 1190/40 98601 Fiľakovo,

Kontakty: equilibriumeurop@gmail.com, 0948 391 627,

www.employment.gov.sk

www.esf.gov.sk